

Onthullend: hoe de Oranjes een linkse schaduwmacht faciliteren en promoten

Posted on 24 oktober 2026 by Feike Reitsma

Op 8 oktober hield koningin Máxima op Paleis Noordeinde een toespraak bij de uitreiking van de jaarlijkse Appeltjes van Oranje. Ze blikte terug op het bijna 25-jarige jubileum van het Oranje Fonds en noemde het fonds een 'rode draad in ons leven'.

Wat in de media werd gepresenteerd als een warm en neutraal koninklijk optreden, verhuult een diepere realiteit. De 'rode draad' van de Oranjes vormt in de praktijk de morele legitimatie voor een fijnmazig netwerk waarin private loterijmiljoenen en politieke invloed circuleren, buiten de parlementaire democratie om.

Hoewel de verwevenheid tussen het koningshuis en door loterijgelden gefinancierde instituten een lange traditie kent – die al teruggaat tot het Prins Bernhard Fonds en de voetbaltoto – concentreert dit artikel zich specifiek op het Oranje Fonds.

Het vergeten huwelijkscadeau

Het Oranje Fonds ontstond in 2002 als het officiële Nationaal Huwelijksgegeschenk voor Willem-Alexander en Máxima. Het oorspronkelijke idee was om een fonds op te richten dat volledig in het teken zou staan van de 'multiculturele samenleving'.

Opvallend genoeg kozen de Oranjes hiermee voor een thema dat destijds maatschappelijk al zwaar onder vuur lag. Intellectuelen en politici als Frits Bolkestein, Pim Fortuyn en Paul Scheffer (met zijn in 2000 gepubliceerde essay 'Het multiculturele drama') hadden de schaduwzijden van de integratieproblematiek al indringend blootgelegd. De keuze voor dit specifieke thema bleek een misrekening: de Nederlandse burger bleek bijzonder onwillig om te doneren. Er kwam nauwelijks collectegeld binnen en de nationale inzamelingsactie dreigde uit te lopen op een koninklijk debacle.

De redding kwam destijds uit de kluis van loterijkoepel Novamedia, de private organisatie achter de Nationale Postcode Loterij (NPL). Met miljoenen aan loterijgeld dichtte oprichter Boudewijn Poelmann de gaten van het mislukte huwelijkscadeau. Onder leiding van de overgestapte Novamedia-manager Ronald van der Giessen werd het fonds vervolgens omgebouwd tot een neutraler vehikel voor 'sociale cohesie'.

Deze symbiose werd ruim een decennium later, tijdens de troonswisseling op 30 april 2013, nogmaals zichtbaar. Omdat het Nationaal Comité Inhuldiging geen rijksbudget had meegekregen, sprong de Postcode Loterij bij als private financier.

Met deze miljoenen werd onder meer de productie en verspreiding van het *Droomboek* bekostigd. Er werden zo'n anderhalf miljoen exemplaren gedrukt die gratis konden worden opgehaald bij boekwinkels. Het comité – dat via sleutelfiguren nauwe personele banden onderhield met de loterijwereld – institutionaliseerde hiermee een vaste blauwdruk: waar de overheid of burgerbudgetten tekortschieten, koopt de Postcode Loterij koninklijk decorum, terwijl het Koningshuis haar filantropische status behoudt.

De ideologische mal van Andrée van Es

De Koninklijke koers op het dossier van de multiculturele samenleving was echter

geen toeval, maar het directe resultaat van het inburgerings- en adviesnetwerk dat rond de jonge prinses werd opgetrokken. Nadat Máxima Zorreguieta in 2001 vanuit Brussel in Nederland arriveerde, werd haar inburgeringstraject op verzoek van het kabinet-Kok II gecoördineerd door Andrée van Es.

Van Es, voormalig fractievoorzitter en lijsttrekker van de Pacifistisch Socialistische Partij (PSP), had haar partij mee overgeheveld naar het destijds nieuwe GroenLinks. Haar politieke wortels lagen diep in het activisme voor uitgeprocedeerde asielzoekers.

Onder regie van Van Es onderging Máxima, die stamde uit een conservatief-katholiek Argentijns gezin, een intensieve introductie in de Nederlandse samenleving. Ze werd stapsgewijs ingewijd in het progressieve model van de multiculturele maakbaarheid. Direct na het huwelijk werd deze netwerkas geïstitutionaliseerd in de commissie-PaVEM (Participatie van Vrouwen uit Etnische Minderheden).

Opmerkelijk was hierbij de rol van GroenLinks-boegbeeld Paul Rosenmöller. Terwijl hij in maart 2001 in het televisieprogramma *Netwerk* nog hardop riep dat Jorge Zorreguieta niet welkom was op de bruiloft, zat Máxima vanaf december 2003 als prominent lid pal naast Rosenmöller in de commissie-PaVEM, mede omdat zij als allochtone vrouw werd beschouwd.

Toen de Tweede Kamer de commissie wegens gebrek aan maatschappelijk draagvlak ophief (nadat eerder opschudding was ontstaan over het salaris van Rosenmöller: jaarlijks 70.000 euro voor één dag werk per week), boog het netwerk niet. PaVEM werd geruisloos omgevormd tot de stichting PaFemme. Met de prinses nog altijd als actief boegbeeld adviseerde deze stichting gemeenten bij het opzetten van lokale 'participatieteams'. [PaFemme werd betaald door het Oranje Fonds](#).

De erfenis van de droomfabriek

Boudewijn Poelmann wist met zijn achtergrond in de linkse ontwikkelingshulp commerciële marketingtechnieken met succes te koppelen aan deze idealistische doelen. Onder zijn regie werd de Postcode Loterij de machtigste geldpomp van het Nederlandse establishment. Die erfenis wordt tegenwoordig naadloos voortgezet door Sigrid van Aken, die hem opvolgde als ceo van de internationale Postcode

Lottery Group.

Onder leiding van Van Aken beheert de organisatie inmiddels een mondiaal netwerk dat in vijf Europese landen actief is en is uitgebreid naar Canada. Met deze schaalvergroting is de Postcode Lottery Group wereldwijd uitgegroeid tot de op twee na grootste private donor aan goede doelen, direct na de Bill & Melinda Gates Foundation.

Dat Van Aken een hoeksteen vormt van het maatschappelijke establishment, bleek wel toen zij werd uitgenodigd als spreker bij het Prinsjesdagontbijt. Het illustreert hoe vanzelfsprekend de politieke elite de loterijtop heeft omarmd.

Fijnmazig netwerk

In de praktijk zien we hoe het Koninklijk Huis deel uitmaakt van een fijnmazig netwerk waarin beleid, geld en ideologie volledig samenvloeien. Binnen dit netwerk zijn met name de internationale contacten en nevenfuncties van koningin Máxima, onder meer bij de VN en het World Economic Forum (WEF), de katalysator voor de heroriëntatie van de gesteunde initiatieven.

Mondiale doctrines uit New York en Davos worden via koninklijke retoriek vertaald naar nationale legitimiteit. Wanneer de koningin in haar recente speech pleit voor het doorbreken van armoede via 'spaarkringen', sluit dat exact aan bij de blauwdruk van de VN.

De hoofdprijs van het Oranje Fonds ging dit jaar naar Stichting Stek in Den Haag, een organisatie die intensief de verbinding zoekt met het gemeentelijk beleid. Private loterijmiljoenen, mondiale VN-retoriek en lokale overheidstaken vloeien zo via het koningshuis geruisloos in elkaar over.

Gesubsidieerd opiniecircuit

De motor achter deze schaduwdemocratie wordt gevormd door de drie oudste en grootste beneficiënten van de Postcode Loterij: Oxfam Novib, Stichting VluchtelingenWerk en Natuurmonumenten. De diepe verstrengeling tussen de droomfabriek, het koningshuis en de ontwikkelingshulp is historisch gepersonifieerd in de figuur van Simon Jelsma. Jelsma was medeoprichter van de Novib én in 1989 een van de oprichters van de Postcode Loterij.

Als voormalig priester bracht hij moreel gezag mee. Telkens wanneer de loterij de randen van de wet opzocht, trad Jelsma op als de ethische bemiddelaar richting de politiek om het commerciële kansspel te verantwoorden onder het mom van 'het goede doel'.

Dat koningin Máxima in maart het nieuwe hoofdkantoor van Oxfam Novib opende – geflankeerd door ex-PvdA-Kamerlid en algemeen directeur Michiel Servaes – onderstreept dat de monarchie onverminderd meebeweegt. Servaes is tevens de drijvende kracht achter de pro-Palestijnse demonstraties. Het koningshuis levert het ceremoniële decorum, maar legitimeert daarmee een instituut dat met miljoenen aan loterijsteun rechtstreeks politiek activisme bedrijven kan.

Hetzelfde patroon is zichtbaar bij het asieldossier. Terwijl de kiezer snakt naar een inperking van de instroom, gebruikt VluchtelingenWerk haar jaarlijkse, ongeoordeelde loterijbijdrage van 10 miljoen euro om een politieke tegenmacht te financieren die een strenger asielbeleid in de senaat blokkeert.

Tegelijkertijd treedt het koningshuis op als de empathische klankkast. In mei 2026 uitte de Koning expliciet zijn zorgen over asielprotesten in het land, terwijl het koninklijk paar demonstratief azc's bezocht. Het gesloten netwerk tussen koninklijk medeleven, [ongeoordeelde loterijmiljoenen](#) en de asielindustrie houdt de status quo buiten het parlement om in stand.

Institutionele verwevenheid

Ten slotte sluit de beleidsketen zich bij de klimaat- en stikstofagenda. Gedreven door de Europese Renewable Energy Directives (RED) en de bijbehorende Herstelbudgetten, wordt beleid via de rechter afgedwongen. De Postcode Loterij financiert de rechtszaken van Urgenda en Johan Vollenbroeks MOB, terwijl de Koning zich opwerpt als ambassadeur van 'groene waterstof', een project waarvan Maarten van Andel in *Wynia's Week* liet zien dat het door een slecht rendement [de CO2-uitstoot juist verhoogt](#).

De vertakkingen reiken zelfs tot diep in de journalistiek via de Stichting Democratie en Media (SDM). Als minderheidsaandeelhouder met een prioriteitsaandeel bewaakt SDM de identiteit van dagbladen als *de Volkskrant*, *Trouw* en het *AD*. Tegelijkertijd spekt SDM [met 50.000 euro de proceskas van MOB](#) om boeren van hun erf te jagen.

Het Oranje Fonds ontving in de afgelopen vijf jaar maar liefst 76 miljoen euro uit de opbrengsten van de Nationale Postcode Loterij. Daarbovenop werd er in het najaar van 2026 een extra private miljoeneninjectie van één miljoen euro toegekend voor het 'Impulsfonds'.

Financieel fundament

Wanneer koningin Máxima het Oranje Fonds omschrijft als de 'rode draad' in haar leven, benoemt zij een feitelijke, structurele verwevenheid. Het Huis van Oranje-Nassau leunt voor haar filantropische en maatschappelijke uitstraling in grote mate op het financiële fundament van dit loterij- en ngo-complex.

De Kroon biedt hiermee een platform van neutraliteit aan een fijnmazig netwerk dat, via gerichte geldstromen en een strategische lobby, een substantieel stempel drukt op de nationale beleidsvorming buiten de parlementaire kanalen om.

Wynia's Week verschijnt 156 keer per jaar en wordt **volledig mogelijk gemaakt** door de donateurs. Doet u mee? [**Doneren kan zo**](#). **Hartelijk dank!**